

PARKOK

Hetekig csúfoskodott az Engels téren egy roncskiállítás: megcsontított játékszerek, összetört padok, csorba kővázák szomorú látványa. Mellette csak egy tábla: évente 5 millió forint kárt okoznak a főváros parkjaiban, terein.

Miért ez a kíméletlen pusztítás, rontási düh? A kertekbe, a parkokba telepített növényzet, a gondosan megválogatott felszerelés — a törődés az emberek egészségével — nem talál viszonzásra. A gondatlanság, az oktalan „virtus” szenvedő alanyává válnak a kertek, a parkok; a fákat, cserjéket pusztítják, a virágokat kitépik, a padokat, játszótéret összetörlik.

Meg kell változtatni azt a viszonyt, ami az emberek, s az egészségüket, jó pszichikai állapotukat szolgáló parkok között fennáll! Sajnos, az iskolákban a természettudományos gondolkodásra való nevelés sokszor inkább technikai jellegű, s kevésbé biológiai. Pedig rá kell ébreszteni az embereket már gyermekkorukban, hogy a civilizációs ártalmak csökkentésére mennyire alkalmasak a zöldterületek.

A XX. század embere keserű tapasztalatok árán tanulta meg, mennyi kárt okoznak egészségében a környezeti ártalmak. Az orvosok a különböző vegetatív idegrendszeri zavarokat, légzőszervi megbetegedéseket, ortopédiai elváltozásokat, tartás- és mozgáshibákat nagyrészt a város sajátos klímaviszonyaival, az ott kialakított életkörülményekkel magyarázzák.

A városiasodás folyamata ugyanakkor elkerülhetetlen. Az ember menedéket akart magának, és elkezdett városokat építeni. Kiszakított egy darab földet a természetből, néhány fal segítségével körüljárta, s ezen a kis földdarabon — a növényi és állati közeget redukálva — a természetitől függetlenedni látszó birodalmat teremtett. A rohamos fejlődés sodrában a tájat alig kímélték. A város szükségszerűen átalakította környezetét.

A kultúráját az ember a hasznosság alapján biológiai beavatkozásokkal, műszaki létesítményeivel teremtette meg. De közben vissza is élt a természettel. Különösen azokat az adományokat pazarolta, amelyek — mint a talaj, a víz, vagy a levegő — látszólag kimeríthetetlen bőségben állnak rendelkezésre. De nem kímélte a fákat, a növényzetet sem. Ezek pusztulása is szemmel látható. A táj sok helyütt beteg lett, s a szennyezett levegő, a zaj és számtalan más káros fiziológiai hatás rontja az emberek egészségét.

Az egészség helyreállításának útja azonban még nyitva áll. Magában a városban kell kijépíteni ezt az utat a természet felé parkokkal, ligetekkel, terekkel, ahol a növényzet a főszerep. Városnak, lakásnak, munkahelynek az a része egészséges, amelyben a növény is jól érzi magát.

Egyetlen nagyobb fa levelei naponta fél kiló port kötnék meg. Széndioxid, kémények füstje, autók kipufogó gázai mérgezik az embert, ám 25 négyzetméternyi fű annyi széndioxidot nyel el s juttat helyette tiszta oxigént a levegőbe, amennyit az ember kilélegez. S a zaj! A fák lombjai falként őrzik a park csendjét.

Budapesten évente átlagosan 80 millió forintot költenek parkfenntartásra. A zöldterületek megőrzésére és fejlesztésére költött hatalmas összeg kényszerű adó az egészségnek. Ezenkívül a növényzet berendez, tagolja a városképet, rendet teremt benne, s ez a rend szép is. A parkfenntartás fajlagos költségével jóval

magasabbak, mint a város egyéb létesítményeiből. Az épületek éves fenntartása a kivitelezési költségnek 1—2 százaléka; egy négyzetméter park létesítése 60—80 forintba kerül, fenntartása 7—8 forintba — a kivitelezési költség 8—10 százalékába!

Az egyvárosi virágok például a legdrágább, legmunkaigényesebb — ám legszebb — dekorációi a parkoknak, négyzetméterenként átlagosan 120 forintba kerülnek. A pázsit évi gondozási költsége ugyanekkora területen — négy forint. A kővázák virágai, amelyek a házsivatagok közé próbálnak belopni egy kis természetet — 1100 darab van belőlük a fővárosban —, évente egy átlag 600 forintba kerülnek.

De a virágokat tépik, a parkokat pusztítják... Szóba került már, tervezik, hogy hatósági jogkörrel felruházott parkfelügyelőket szerveznek, amely bírságot határozza meg a károkozókat. Afféle „városi rendőrség” lenne ez a közművek, a telefonfülkék, a kertek, parkok, terek őrzője. Mert az a szazegynéhány idős, nyugdíjas parkőr, akinek ma ez lenne a dolga, tehetetlen a parkrontókkal szemben. S hogy közös kertjeink vigyázásában mások is, a KISZ-isták, a népfrontaktivisták, egyéb társadalmi szervek is tehetnének az eddiginél jóval többet, hatósosabbat?

Erroll sok szó esett már — az eredmény kevesebb.

Budapestnek ezer hektárnál nagyobb zöldterülete van. Sok? Egy emberre ebből mindössze öt négyzetméter jut, Svédországban, Finnországban 30—50 négyzetméter az egy városlakóra jutó átlag. A köregeteg határt szab a zöldterület növelésének — kedvezőbb helyzetben vannak a külterületek, az új lakótelepek, itt még elegendő a tér. Újakat építenek például Kőbányán — a Centenáriumi parkot; a Bécsi kapunál az Európa parkot; új zöld ruhát, új védőerdősávot kap a főváros 360 ezer négyzetméteren, s a meglévő parkokat is egyre korszerűsítik.

Ma a kertészkedés nem egyszerűen növények ültetéséből és kezeléséből áll, hanem műszaki, esztétikai, egészségügyi tevékenységet is jelent. A parkok felszerelése egyre változatosabb, az új játszótérek modern pedagógiai elvek alapján rendezik be, célszerűen pihenőhelyeket létesítenek a felnőtteknek. A szakemberek úgy mondják: növelik a parkok használati értékét, hogy több korosztálynak szolgáljon pihenő-, szórakozó- és játszótérül.

A virágok-fák szépségét még azoknak is fel tudják idézni a kertészek, akik különben nem láthatják. Egy éve elmúlt már, hogy megépítették a Városliget egyik csendes sarkában a vakok kertjét, nem messze a Vakok Intézetétől. Itt a virágok illata kalauzol, segíti az eligazodást; a lépés kopogása vezet a sakkasztalhoz. Újjal tapintható márványrelief, térkép tájékoztat a bejáratnál, s a sétatányokat fakockával, klinkerrel, betonral, aszfalttal, különböző anyaggal burkolták, hogy segítse a tájékozódást. Az ágyásokat magasra emelték, fallal körülveve, s a vezetői korlát elé táblát tettek, rajta pontírással a virágok neve. Harsány illatú virágok: dohány, muskátli, petúnia, vanília...

Parkok, terek — mindannyiunk kertjei. A városok sok-sok pénzt költenek rájuk, a rongálók milliós károkozása mindnyájunkat szegényít.

Fogjuk le a rongálók kezét!

ANTAL ANIKÓ